

**Činnosti k podpoře výkonu státní správy V Problematicce SUCHO v roce 2017 –
úkol 3702**

7 Ochranná pásma vodních zdrojů

Závěrečná zpráva

Příloha č. 1

**Průzkum ochranného pásma vodního zdroje na pilotních lokalitách
VN Švihov na Želivce a VN Vranov na Dyji**

Robert Kořínek

Obsah

VN Švihov na Želivce.....	3
1. Základní charakteristika vodního díla.....	3
2. Vymezení oblasti povodí	4
3. Přírodní poměry	5
3.1 Geomorfologické poměry.....	5
3.2 Hydrologické poměry	5
3.3 Hydrogeologické poměry	5
3.4 Kvalita vody a její znečištění v dotčeném povodí.....	6
4. Ochranná pásma vodních zdrojů VN Švihov – aktuální stav	7
4.1 OPVZ I. stupně	9
4.2 OPVZ II. stupně	10
5. Stávající obecné problémy s OPVZ vodárenské nádrže Švihov	14
6. Stávající zahrnutí problematiky sucha na VN Švihov.....	15
VN Vranov na Dyji.....	16
1. Vodní zdroj Vranov a dosavadní vývoj jeho ochrany	16

VN Švihov na Želivce

1. Základní charakteristika vodního díla

Vodárenská nádrž Švihov na řece Želivce je největší rezervoár povrchové vody pro úpravu na pitnou, kterou je zásobováno více než 10% obyvatel ČR (cca 1,5 mil. obyvatel). Hlavním účelem díla je zásobování pitnou vodou pro hlavní město Praha, středočeskou oblast a části jihočeské a východočeské oblasti České republiky. Vodohospodářské záměry na využití Želivky pro vodárenské účely mají dlouholetou historii pro její tok nezatížený průmyslem a poměrně malé osídlení. Investiční úkol z roku 1964 dotvořil konečnou koncepci, která se realizovala v letech 1965-1975. Na území České republiky se jedná o výjimečně rozsáhlý a provozně velmi komplikovaný zdroj surové vody.

Hráz je situována 4 km od soutoku se Sázavou. Těleso hráze je přímé, zemní s návodním hlinitým těsněním. Výška hráze nade dnem údolí dosahuje 58,3 m, délka koruny 860 m. Vzdušný líc hráze je zatravněn systémem hydroosevu bez použití humusu. Celkový objem tělesa hráze představuje 2,342 mil. m³ materiálu. V podélném směru hráze je umístěna injekční chodba.

Vzdutí vodárenské nádrže dosahuje 39,1 km. Celkový objem nádrže představuje 309,0 mil. m³ a zatopená plocha činí 1602,64 ha. Obvod nádrže dosahuje více jak 150 km.

Nedílnou součástí povodí VN Švihov jsou představné vodní nádrže: Němčice na Sedlickém potoce, Trnávka na vodním toku Trnava a vodní nádrže Sedlice a Vřesník na vodním toku Želivka. Tyto nádrže příznivě ovlivňují jakost povrchové vody, neboť z velké části zachycují splaveniny z povodí a zabraňují tak jejich usazování ve VN Švihov. Z hlediska retence živin se účinnost těchto tří představných nádrží pohybuje v rozpětí 20–50 % zachyceného fosforu.

2. Vymezení oblasti povodí

Povodí toku Želivka zaujímá plochu 1188,4 km², z toho plocha vlastního povodí VN Švihov činí 1178,5 km². Povodí Želivky je součástí dílčího povodí Dolní Vltavy, vymezené vyhláškou Ministerstva zemědělství č. 393/2010 Sb., o oblastech povodí. V rámci administrativního členění krajů leží tři čtvrtiny povodí Želivky v kraji Vysočina, jedna pětina ve Středočeském kraji a zbylé území spravuje kraj Jihočeský.

Vymezení povodí VN Švihov v rámci oblasti povodí Dolní Vltavy a vůči ostatním oblastem povodí je znázorněno na obrázku 1.

Obr. 1 Vymezení povodí toku Želivky (Povodí Vltavy, s.p., 2016)

3. Přírodní poměry

3.1 Geomorfologické poměry

Povodí Želivky náleží podle geomorfologického členění do subprovincie Česko-moravská soustava, oblastí Českomoravská vrchovina a pouze okrajově na severovýchodě Středočeská pahorkatina (celek Vlašimská pahorkatina, podcelek Mladovožická pahorkatina). Z Českomoravské vrchoviny náleží povodí do celku Křemešnická vrchovina a podcelků Pacovská pahorkatina, Humpolecká vrchovina a Želivská pahorkatina.

Křemešnická vrchovina je plochá vrchovina tvořená převážně metamorfovanými horninami. Vcelku monotónní reliéf je rozřezaný hlubokými údolími vodních toků. Členitější reliéf mají části tvořené granitoidy. Západní omezení vrchoviny tvoří dlouhý výrazný zlomový svah. Nejvyšším bodem povodí je Křemešník (765 m n. m) na jihovýchodní hranici povodí v Humpolecké vrchovině. Zásobní prostor VN Švihov má kótu 377 m n. m.

3.2 Hydrologické poměry

Želivka, v horní části též nazývaná Hejlovka, je tokem III. řádu a je levostranným přítokem Sázavy, do které se vlévá pod Zručí nad Sázavou. Pramení v Křemešnické vrchovině na severním svahu Trojáku, asi 10 km od Pelhřimova v nadmořské výšce 677,25 m. Průměrný průtok při ústí do Sázavy je 7 m³/s.

Délka toku je 103,89 km, plocha povodí 1188,4 km². V povodí se nachází 136 vodních ploch větších než 1 ha s celkovou rozlohou 1935,8 ha. Největší z nich je vodní nádrž Švihov o ploše 1396,6 ha.

V jižní části má hlavní pravostranné přítoky Bělou a Jankovský potok, ve střední části levostranné přítoky Trnavu a Martinický potok, v severní části ústí již přímo do VN Švihov Sedlický potok.

3.3 Hydrogeologické poměry

Povodí Želivky leží v západní části hydrogeologického rajónu Krystalinikum v povodí Sázavy zahrnujícího povodí Želivky a povodí Sázavy po Zručí. Horniny krystalinika mají sníženou puklinovou propustnost, která v dosahu zvětrávacích procesů závisí hlavně na charakteru zvětralin. Relativně lepší puklinovou propustnost mají granitoidy moldanubického plutonu

vyskytující se v jižní části. Z kvartérních sedimentů mají větší hydrogeologický význam fluvialní akumulace sedimentů údolních niv a některá mocnější eluvia. Propustnost kvartéru se mění podle uloženin.

Pro území jsou charakteristické mělké zvodně vázané na povrchovou zónu kvartérních uloženin, zónu zvětrávání, případně přípovrchového rozpojení hornin. Oběh vody má lokální charakter. Infiltrace probíhá v celé ploše kolektoru v závislosti na propustnosti zvětralinového pláště. K odvodňování dochází v úrovni nebo nad místní erozní bází.

3.4 Kvalita vody a její znečištění v dotčeném povodí

Kvalita vody v nádrži Švihov na Želivce je podle posledních zjištění nejvíce ohrožena eutrofizací, sedimenty z eroze, disbalancí hydrologického režimu a pesticidy. Koncentrace dusíku (dusičnanů) v povrchových vodách jsou poměrně vysoké v celé ploše povodí, pocházejí převážně z plošných zemědělských zdrojů, nicméně dusičnanový dusík je ve srovnání s fosforem méně významný z hlediska rozvoje eutrofizace (resp. jevů s ní spojených) a aktuálně neohrožuje jakost surové vody pro úpravu na pitnou. Bez ohledu na to jsou však vysoké koncentrace dusičnanového dusíku překážkou pro dosažení dobrého ekologického stavu většiny vodních útvarů v povodí VN Švihov. Fosfor je v povodí VN Švihov do vod vnášen prostřednictvím eroze převážně jako partikulovaný, který na rozdíl od biologicky využitelného, rozpustného fosforu nepředstavuje vážnější riziko eutrofizace. Rozpuštěné fosforečnany pocházejí převážně z bodových zdrojů, tj. ČOV bez terciálního stupně čištění odpadních vod nebo z malých sídel bez ČOV. Během posledních let bylo v povodí VN Švihov vybudována a zrekonstruována řada ČOV, nicméně množství drobných obcí pod 500 obyvatel nemá žádný systém čištění odpadních vod, krom septiků. Pro ochranu kvality vody jsou vyhlášena ochranná pásma vodních zdrojů, resp. pásma hygienické ochrany.

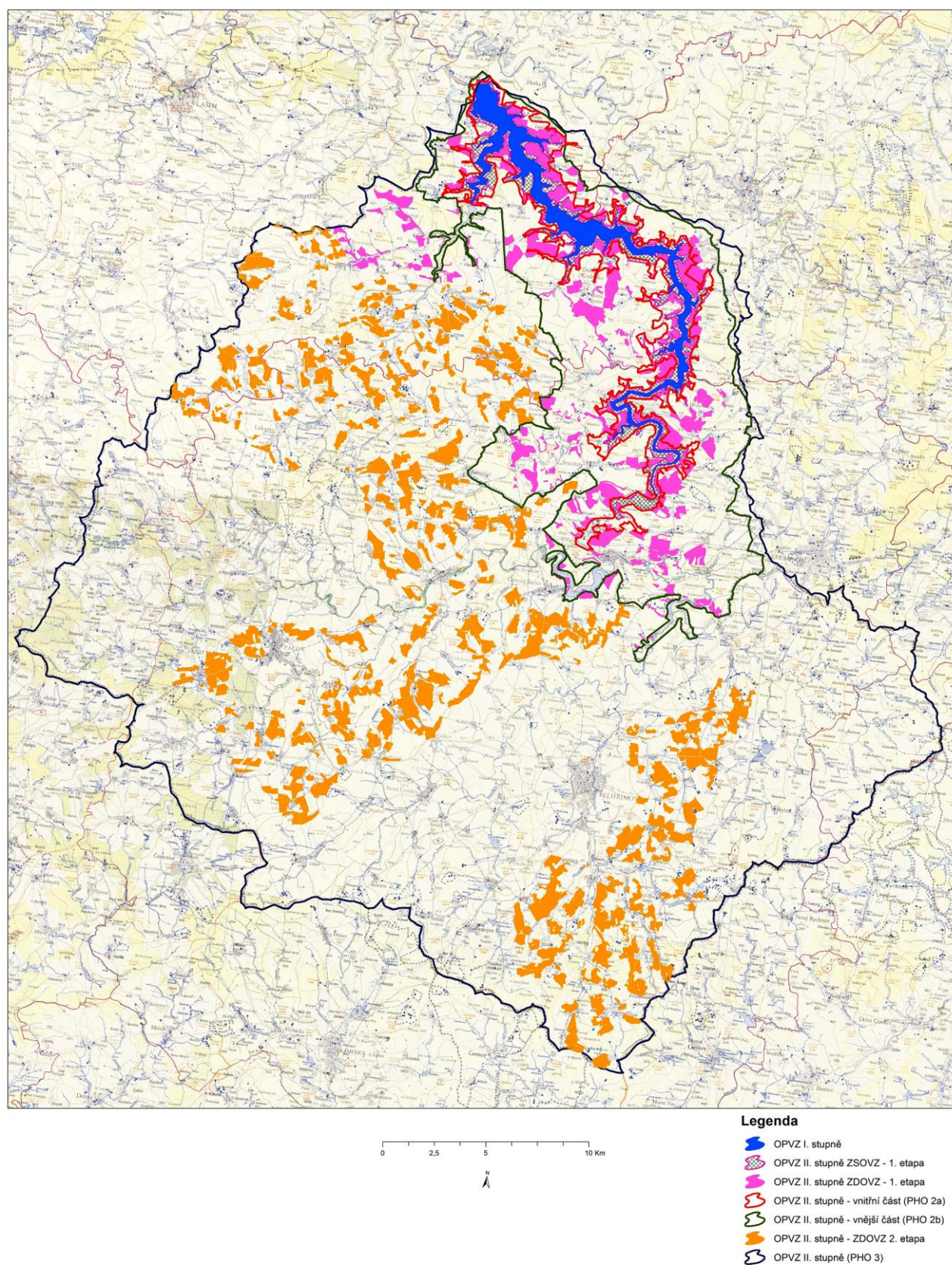
Státní podnik Povodí Vltavy aktuálně eviduje v povodí VN Švihov v souladu s ustanovením § 21 a § 22 vodního zákona 91 bodových zdrojů znečištění, kterými jsou odpadní vody vypouštěné do vodních toků z ČOV, nebo přímo z kanalizací. Většinu zdrojů představují komunální odpadní vody z obcí a měst. Průmyslové zdroje jsou zastoupeny pouze minoritně, přičemž nejvýznamnějším zdrojem je papírna CEREPA Červená Řečice. Většina zdrojů OV patří mezi malé zdroje znečištění do 500 ekvivalentních obyvatel (dále jen EO). Velké zdroje nad 100 tis. EO nejsou v povodí vodárenské nádrže Švihov zastoupeny vůbec, mezi střední zdroje 2 – 100 tis. EO patří dva zdroje komunální – města Pelhřimov a Pacov a jeden zdroj průmyslový – CEREPA Červená Řečice.

V celém povodí VN Švihov na Želivce byly v průběhu let vybudovány čistírny odpadních vod ve všech obcích nad 500 obyvatel a některé z nich již byly postupně intenzifikovány. Ve II.

ochranném pásmu tohoto vodního zdroje byly vybudovány ČOV často i v menších obcích. Nové čistírny (vybudované v posledních letech) a některé starší intenzifikované disponují technologií pro zvýšenou biologickou eliminaci dusíku a fosforu s možností chemického srážení fosforu. U největšího průmyslového zdroje organického znečištění v povodí (papírna CEREPA) bylo vybudováno v průběhu minulých let efektivní mechanické čištění s biologickým dočišťovacím stupněm a recirkulací technologické vody. Toto opatření vedlo k celkovému snížení vypouštěného znečištění, avšak nijak zatím není řešeno odstraňování specifických organických látek, např. bisfenolu A, který se pravděpodobně uvolňuje do odpadních vod při zpracování recyklovaného papíru.

4. Ochranná pásma vodních zdrojů VN Švihov – aktuální stav

Současná ochranná pásma vodních zdrojů vodárenské nádrže Švihov jsou dána rozhodnutím Krajského úřadu Středočeského kraje ze dne 15. září 2014, č. j. 125926/2014/KUSK, kterým se mění rozhodnutí Okresního úřadu Kutná Hora, č. j. Vod. 1207/72, ze dne 28. dubna 1972, ve znění dalších rozhodnutí (příloha 2 průběžné zprávy). Rozsah OPVZ na VN Švihov je ve srovnání s jinými OPVZ na našem území zcela výjimečný, což v důsledku znamená zdlouhavé a náročné procesy vymezování a změn jejich rozsahu a účinků. Aktuální stav vymezených OPVZ je znázorněn na obrázku 2.

Obr.2 Aktuální stav ochranných pásem vodních zdrojů na VN Švihov (Povodí Vltavy, s. p.)

4.1 OPVZ I. stupně

Podle aktuálního rozhodnutí je hranice ochranného pásma vodního zdroje I. stupně (OPVZ I.) tvořena návodní hranou hráze VN Švihov a dále pokračuje po hranici maximálního vzdušného hladiny VN Švihov. Tato hranice je v terénu vyznačena mezníky a je zároveň vlastnickou hranicí pozemků, k nimž má Povodí Vltavy, státní podnik, právo hospodařit. Součástí OPVZ I. stupně nejsou komunikace na mostních úsecích komunikací D1 a na dalších vybraných mostech.

V OPVZ I. jsou definovány činnosti, které nelze provádět, omezení užívání pozemků a provedení technických opatření, z důvodu předcházení ohrožení vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti vodního zdroje. OPVZ I. zasahuje do 36 katastrálních území.

Na území OPVZ I. se zakazuje:

- a) Vstup fyzických osob a vjezd dopravních prostředků a mechanismů, které nevykonávají činnosti související s provozem, údržbou a ochranou vodárenské nádrže a hospodařením na pozemcích s lesními a lučními porosty.
- b) Výkon rybářského práva a chov ryb s výjimkou účelového rybářského hospodaření na vodárenské nádrži, které zajišťuje Povodí Vltavy, státní podnik.
- c) Provozování rekreace, táboření, stanování a vodních sportů, včetně koupání.
- d) Provádění staveb, zařízení a činností, zejména terénních úprav, zemních prací a vrtných prací, pokud nesouvisí s provozem, údržbou a ochranou vodárenské nádrže nebo zlepšováním jakosti povrchových a podzemních vod.
- e) Používání plavidel na vodárenské nádrži s výjimkou plavidel Povodí Vltavy, státní podnik, Policie České republiky a oprávněného k odběru vody z vodního zdroje.
- f) Výkon práva myslivosti s výjimkou dohledání a odstranění zhaslé a uhynulé zvěře. Tato činnost bude vždy nahlášena Povodí Vltavy, státní podnik.
- g) Přelety speciálních letadel a vrtulníků provádějících postřiky a hnojení, včetně přeletů sportovních létajících zařízení i bezmotorových, rogal a balonů.
- h) Nakládání se závadnými látkami s výjimkou nakládání s nimi Povodím Vltavy, státní podnik, Policií České republiky a oprávněným k odběru vody z vodního zdroje v souvislosti s provozem, údržbou a ochranou vodárenské nádrže.
- i) Vypouštění odpadních vod.

Na území OPVZ I. se omezuje:

a) Obhospodařování lesních porostů pouze na režim účelového hospodaření pro zajištění jejich ochranné funkce zařazením do kategorie lesů zvláštního určení.

4.2 OPVZ II. stupně

Stávající ochranné pásmo vodního zdroje II. stupně, vnitřní část (PHO 2a) bezprostředně navazuje na OPVZ I. Hranice ochranného pásma vodního zdroje, vnitřní část (PHO 2a) zůstává zachována dle rozhodnutí Odboru vodního a lesního hospodářství a zemědělství StČ. KNV Praha, č. j. VLHZ 3350/88 – 235, ze dne 30. 11. 1988.

Zóna souvislé ochrany vodního zdroje (ZSOVZ)

V ochranném pásmu vodního zdroje II. stupně, vnitřní část (PHO 2a) a v ochranném pásmu vodního zdroje II. stupně, vnější část (PHO 2b), je stanovena zóna souvislé ochrany vodního zdroje (ZSOVZ), ve které nejsou povoleny vybrané činnosti, je omezeno užívání pozemků a budou provedena technická opatření, z důvodu předcházení ohrožení vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti vodního zdroje. OPVZ II. v rámci ZSOVZ zasahuje do 36 katastrálních území.

Na území ZSOVZ se zakazuje:

a) Vstup fyzických osob a vjezd dopravních prostředků a mechanismů, které nevykonávají činnosti související s provozem, údržbou a ochranou vodárenské nádrže a hospodařením na pozemcích s lesními a lučními porosty, s výjimkou provozu na mostních úsecích komunikací D1 na 64. km a 76. km (od Prahy), na mostu komunikace č. 336/2 Brzotice – Bezděkov, na mostě komunikace Hořice – Vojslavice nad Želivkou a na mostě komunikace Miletín – Senožaty a na ně navazujících komunikacích procházejících ZSOVZ a s výjimkou vstupu, nikoliv vjezdu, na stávající hřbitovy a kulturní památky - kostel v Zahrádce a v Borovsku pro jednotlivce po stávajících cestách, případné organizované akce musí mít souhlasné vyjádření Povodí Vltavy, státní podnik.

b) Nakládání se závadnými látkami s výjimkou nakládání s nimi Povodím Vltavy, státní podnik, Policií České republiky, oprávněným k odběru vody z vodního zdroje a subjektem zajišťujícím ošetření komunikací na území ZSOVZ.

- c) Vjezd vozidel dopravujících náklad, který může způsobit ohrožení nebo zhoršení jakosti povrchových a podzemních vod (označení dopravní značkou B 19) s výjimkou fekálních vozů vyvážejících odpadní vody z bezodtokových jímek z OPVZ II.
- d) Zřizování nových a rozšiřování stávajících hřbitovů, pohřbívání na stávajících hřbitovech.
- e) Pastva hospodářských zvířat.
- f) Zřizování skládek odpadů.
- g) Vypouštění odpadních vod do vod povrchových a podzemních s výjimkou vypouštění odpadních vod z obcí, které bezprostředně navazují na ZSOVZ a mají či získají povolení k vypouštění odpadních vod podle vodního zákona.
- h) Umisťování nových dálnic, železničních drah, dálkových produktovodů, průmyslových a skladových areálů, letišť, skladů jaderných odpadů, zemědělských a podobných staveb, které mohou ohrozit vydatnost, jakost a zdravotní nezávadnost vod.
- i) Zřizování příkrmů zvířet.
- j) Provozování rekreace, táboření, stanování a vodních sportů, včetně koupání.
- k) Provádění staveb, zařízení a činností, zejména terénních úprav, zemních prací a vrtných prací, pokud nesouvisí s provozem, údržbou a ochranou vodárenské nádrže nebo zlepšováním jakosti povrchových a podzemních vod, případně s účelem zajištění bezpečnosti silničního provozu.
- l) Plošná aplikace přípravků na ochranu rostlin.
- m) Povolování těžby nerostů a rašeliny.

Na území ZSOVZ se omezuje:

- a) Budou zachovány (obnoveny) trvalé travní porosty (TTP) v rozsahu dle Katastru nemovitostí České republiky (KN) a na pozemcích, kde k právní moci tohoto rozhodnutí fakticky existují. TTP budou využívány jako druhově bohaté louky s extenzivním obhospodařováním, s exportem biomasy.
- b) Ošetření komunikací se v zimním období omezuje na ošetření pouze inertními posypovými materiály s výjimkou komunikací na mostech dálnice D1 na 64. km a 76. km, na mostu komunikace č. 336/II Brzotice – Bezděkov, na mostě komunikace Hořice – Vojslavice nad Želivkou a na mostě komunikace Miletín - Senožaty a na ně navazujících komunikacích procházejících ZSOVZ.
- c) Výkon práva myslivosti. Do ZSOVZ mohou vstupovat pouze osoby, kterým na dotčených pozemcích náleží výkon práva myslivosti, vjezd je povolen pouze za účelem odvozu uhynuté

nebo ulovené zvěře. Společné hony musí mít souhlasné vyjádření Povodí Vltavy, státní podnik.

Zóna diferencované ochrany vodního zdroje (ZDOVZ)

V ochranném pásmu vodního zdroje II. stupně, vnitřní část (PHO 2a), v ochranném pásmu vodního zdroje II. stupně, vnější část (PHO 2b) a v ochranném pásmu III. stupně je stanovena zóna diferencované ochrany vodního zdroje (ZDOVZ), ve které nelze provádět vybrané činnosti a je omezeno užívání pozemků, z důvodu předcházení ohrožení vydatnosti, jakosti nebo zdravotní nezávadnosti vodního zdroje. ZDOVZ je tvořena nesouvislými územími vymezenými lokálně v povodí vodárenské nádrže. OPVZ II. v rámci ZDOVZ zasahuje do 137 katastrálních území. Pozemky v ZDOVZ jsou rozděleny na typ A a B podle druhu opatření.

Typy ochranných opatření:

Pozemky s opatřením typu A – Tyto pozemky budou zatravněny nebo na nich bude zatravnění ponecháno v rozsahu dle vyznačení na mapách podle části VI. rozhodnutí. Travní porosty budou využívány jako louky s extenzivním způsobem obhospodařování a s exportem biomasy. Na TTP budou prováděny dvě seče ročně. Toto neplatí, jestliže uvedené pozemky jsou ke dni nabytí právní moci tohoto rozhodnutí vedeny v KN jako lesní pozemky, vodní plochy, zastavěné plochy a nádvoří a ostatní plochy.

Pozemky s opatřením typu B – Na pozemku je omezeno hospodaření jako ve zranitelných oblastech bez ohledu na jejich zařazení podle § 33 vodního zákona.

Pozemky s opatřením typu A v jedné části pozemku a s opatřením typu B ve druhé části pozemku – v části pozemku typu A platí opatření jako pro pozemek typu A. V části pozemku typu B platí opatření jako pro pozemek typu B.

Na území ZDOVZ se zakazuje:

a) Skladování nebezpečných látek a zvláště nebezpečných látek a nakládání s nimi. Tento zákaz se nevztahuje na skladování a nakládání s těmito látkami v jednotlivých domácnostech a drobných provozovnách v obcích při zajištění proti úniku do okolního prostředí podle obecně závazných předpisů a na skladování v objektech a zařízeních již dříve řádně povolených. Dále se tento zákaz nevztahuje na skladování statkových hnojiv, organických hnojiv a krmiv, která jsou skladována ve stávajících vodohospodářsky zabezpečených objektech.

- b) Zřizování olejových kotlen a čerpacích stanic pohonných hmot, včetně neveřejných čerpacích stanic pohonných hmot.
- c) Zřizování nových hřbitovů.
- d) Aplikace čistírenských kalů, silážních šťáva nečištěných odpadních vod na zemědělské půdě.
- e) Pěstování širokořádkových plodin (kukuřice, slunečnice, sója, bob setý, brambory a řepa) na orné půdě na svahu se sklonitostí nad 7°.
- f) Umístění hospodářských zvířat v koncentracích nad 3 dobytčí jednotky na hektar v pastevních areálech. V pastevních areálech, zejména v příkrmištích, zimovištích a výběžích nesmí docházet k trvalému poškození travního drnu.
- g) Pastva hospodářských zvířat na zemědělských pozemcích se sklonitostí nad 17°.
- h) Uložení statkových hnojiv, siláží a senáží na zemědělské půdě s výjimkou objemných krmiv v uzavřených obalech.
- i) Zřizování skládek odpadů.
- j) Umísťování nových dálnic, železničních drah, dálkových produktovodů, průmyslových a skladových areálů, letišť, skladů jaderných odpadů, zemědělských staveb a podobných staveb, které mohou ohrozit vydatnost, jakost a zdravotní nezávadnost vod.
- k) Intenzivní chov ryb v povrchových vodách.
- l) Provozování rekreace, táboření, stanování a vodních sportů, včetně koupání.
- m) Provádění staveb, zařízení a činností, zejména terénních úprav, zemních prací a vrtných prací, pokud nesouvisí s provozem, údržbou a ochranou vodárenské nádrže nebo zlepšováním jakosti povrchových a podzemních vod.

Na území ZDOVZ se omezuje:

- a) Budou zachovány (obnoveny) TTP v rozsahu dle KN a zachovány na pozemcích, kde k právní moci tohoto rozhodnutí fakticky existují. TTP budou využívány jako druhově bohaté louky s extenzivním obhospodařováním, s exportem biomasy.
- b) Na pastvinách v ZDOVZ se užívání omezuje tak, aby nedošlo k trvalému poškození drnu, ohrožení nebo zhoršení jakosti vodních toků a zároveň nedošlo k poškození koryt vodních toků v důsledku nevhodné pastvy.
- c) Způsob hospodaření na orné půdě systémem opatření A a B.

5. Stávající obecné problémy s OPVZ vodárenské nádrže Švihov

- Současné platné znění rozhodnutí pro vymezení OPVZ vodárenské nádrže Švihov je v podstatě v celém svém rozsahu zaměřeno na zajištění jakosti surové vody. Tento trend logicky odpovídá aktuálně řešeným problémům s kvalitou surové vody v nádrži.
- Problematika zajištění a ochrany množství vod není zásadním způsobem v rozhodnutí zohledněna.
- Stěžejním aktuálním problémem OPVZ vodárenské nádrže Švihov vzhledem k rozsahu pásem a významu samotné nádrže je ve vzájemném nesourodém vztahu mezi samotnou ochranou vodních zdrojů a zájmy vlastníků nemovitostí v ochranných pásmech těchto vodních zdrojů.
- V celé řadě případů nejsou vlastníci nemovitostí (případně nájemci) dostatečně seznámeni se skutečností, že se nacházejí v OPVZ, a že jsou povinni dodržovat ustanovení nařízení nebo opatření obecné povahy.
- Je prakticky nereálné na tak rozsáhlém území pravidelně a systematicky kontrolovat dodržování nastavených opatření (zákazy, omezení).
- Povodí Vltavy, s. p., se v rámci svých možností snaží pravidelně provádět revizi vyhlášených OPVZ vodárenské nádrže Švihov a následně navrhuje změny v jejich rozsahu.
- Aktuálně je ve vodoprávním řízení řešeno oznámení o návrhu opatření obecné povahy ve věci *Změny stávajícího ochranného pásma III. stupně vodního zdroje vodárenské nádrže Švihov na Želivce*, které bylo vydáno Krajským úřadem Středočeského kraje č.j. 174606/2016/KUSK dne 27. 1. 2017. Oznámení o návrhu opatření obecné povahy bylo zveřejněno na úřední desce Krajského úřadu Středočeského kraje dne 9. 2. 2017.
- Při řešení potřebných změn OPVZ VN Švihov je celý úřední proces značně zdoluhavý. Aktuálně platná změna rozhodnutí z 15. září 2014 (číslo jednací: 125926/2014/KUSK, spisová značka: SZ_041512/2010/KUSK/222) začala být řešena 15. března 2010 podáním žádostí podniku Povodí Vltavy, s. p. na Krajský úřad Středočeského kraje – celý proces trval déle než 4 roky.
- Hlavní příčinou provádění časově náročných procesů změn OPVZ je rozsah ochranných pásem vodárenské nádrže Švihov a množství dotčených vlastníků a nájemců nemovitostí těmito pásmy.

6. Zahrnutí problematiky sucha na VN Švihov

- Zásadním problémem, který se na VN Švihov dlouhodobě řeší, je kvalita surové, resp. následně pitné, vody. Z posledních let nejsou známy žádné projekty a studie, které by řešily zajištění dostatečného množství surové vody v hydrologicky nepříznivých obdobích ve VN Švihov pro její úpravu na vodu pitnou.
- Během posledních 15 let jsou v OPVZ VN Švihov postupně stanovovány ZDOVZ jako nástroje pro zajištění retence území a ochrany jakosti povrchových a podzemních vod před znečištěním s potřebnou odbornou znalostí zdrojových infiltračních ploch. Tento trend je z hlediska zdržení vody v dotčeném území a její postupný přítok do nádrže vhodný.
- Povodí vodárenské nádrže Švihov má velké zastoupení zemědělské půdy, resp. intenzívně obhospodařované orné půdy. V povodí VN se nachází velké množství odvodněných ploch, což má negativní vliv na vývoj jakosti povrchových vod přitékajících do nádrže.

Lze tak shrnout, že ochrana zdroje Švihov se zaměřuje prakticky výhradně na kvalitativní aspekty odebírané surové vody, problematice sucha a nedostatku vody není systematicky zatím věnována pozornost.

VN Vranov na Dyji

1. Vodní zdroj Vranov a dosavadní vývoj jeho ochrany

Vodní zdroj (dále také VZ) povrchové vody Vranov je specifický. V současné době slouží téměř pro 100 tis. obyvatel a s ohledem na jeho perspektivnost se bude tento počet nadále zvyšovat. Na druhou stranu má zmíněné vodní dílo celou řadu dalších využití a slouží tak pro další účely. Jedná se tedy o víceúčelovou nádrž s vodárenským odběrem, na jejíž hladině probíhá prakticky neomezená rekreace, v bezprostředním okolí nádrže se nachází téměř 5 tisíc objektů, převážně rekreačních, resp. sloužících jakou službu pro rekreaci (hotely, penziony, restaurace apod.), tedy rizikových objektů s produkcí odpadních vod. Navíc přibližně polovina plochy povodí nad vodárenským odběrem leží mimo území ČR – v Rakousku.

Obr. 3. Vodní dílo Vranov (Povodí Moravy, s.p.)

Původní ochrana předmětného vodního zdroje byla stanovena v Rozhodnutí o povolení stavby skupinového vodovodu Vranov – Moravské Budějovice – Dukovany Okresního národního výboru v Třebíči v roce 1974. V té době se stanovovala ochranná pásma (resp. pásma hygienické ochrany) celoplošně, tedy v rámci celého povodí zdroje. V případě odběru

Vranov se jednalo pouze o část povodí na území naší republiky (cca 53 % plochy povodí nad vodárenským odběrem, který je umístěn v rámci vzdutí asi 3,9 km od hráze). Zdroj měl stanoveny stupně ochrany: PHO I a), PHO I b), PHO II a), PHO II b), PHO III. Při budování infrastruktury a zřizování ochrany vodního zdroje bylo např. vymístěno několik hřbitovů v povodí nad nádrží.

Optimalizace OPVZ na VZ Vranov byla zahájena v roce 2013 ve spolupráci subjektů Vodárenská, a.s. a vodoprávními úřady (MěÚ Znojmo jako dozorový orgán a KÚ Jihomoravského kraje jako vodoprávně příslušný úřad).

Základem pro optimalizaci OPVZ VZ Vranov je vyhodnocení účinnosti dosavadních OP. Při přípravě dosud platných OP byla jako hlavní rizika vytipována:

- produkce a následná likvidace odpadních vod, a to s ohledem na vysoký počet rekreačních a podobných objektů (kolem nádrže cca 5 tis. a v OP II. st., převážně na pozemcích Povodí Moravy, s.p. asi 900),
- nakládání se závadnými látkami, především ropnými produkty, a to v souvislosti s obnovenou veřejnou vodní dopravou, ale i jinde (např. elektrocentrály na rekreačních chatách apod.),
- rekreace na nádrži a jejím okolí obecně (ať již užívání vodní hladiny nebo břehů nádrže) včetně plaveb plavidel se spalovacími motory.

Rekreační objekty v OP

Původní objekty vznikaly v padesátých a šedesátých letech minulého století. Snad některé výjimečně i bez povolení, ale většina byla povolena podle právních předpisů, poplatně době. Stavebně byly povolovány na dobu určitou s tím, že v případě nutnosti budou jejich majiteli odstraněny. V dalším období se postupně začaly modernizovat, přestavovat a v souvislosti se zahájením odběru vody pro úpravnu vody Štítary (součást skupinového vodovodu Třebíč) se staly ohrožením pro surovou vodu.

Při současném počtu chat a tedy možností různorodosti stavebních řízení není jednoduché naformulovat ochranná opatření do návrhu dokumentace a následně do návrhu opatření obecné povahy. Pro zpracování návrhu dokumentace OP je třeba mít jasno v tom, co lze očekávat, dále znát právní předpisy stavebního řízení a s nimi umět pracovat.

Zde se však v některých případech rozcházejí názory stavebních úřadů, co je nová stavba a jaké objekty je možné povolit a jaké ne – příklady z praxe:

- Majitel žádá o stavební úpravu, „objeví“ však zničené dřevěné stěny a stavbu odstraní.

- Majitel žádá o stavební úpravu spočívající v odstranění stavby a postavení nové, a to buď na původních základech, nebo odstraní i základy.
- Chata stojící na nepřístupném místě a zničil ji požár, povodeň, spadený strom. Majitel žádá o „obnovení v původním rozsahu“, přitom tam není možný příjezd pro fekální vůz.
- Majitel měl povolenou chatu se suchým záchodem, nemá v ní vodu a má zájem o stavební úpravu. V podstatě téměř neprodukuje odpadní vody, chce do chaty umístit chemický záchod. Přitom stavební zákon neumožňuje vydat stavební povolení, pokud není zajištěna likvidace odpadních vod.

Veřejná vodní doprava

V roce 2006 došlo na VZ Vranov k obnovení veřejné vodní dopravy (dále také VVD). Protože tlaky veřejnosti na tento druh rekreace a turistickou atrakci byly značné, v platném rozhodnutí o změně OP jsou uvedeny podmínky pro provozování VVD. Provozovatel VVD – Lodní doprava Vranov, s.r.o., od počátku aktivně spolupracoval jak s vodoprávním úřadem, tak i s VAS jako subjektem odpovědným za ochranu vodního zdroje a Povodím Moravy, s.p., který je správcem povodí, nádrže i pozemků potřebných pro VVD.

V roce 2012 se na nádrži objevil další provozovatel VVD. Na hladinu umístil plavidla stará cca 60 let, která sice získala po několika odloženích platné doklady, ale s objemem 200 l nafty, jejím přečerpáváním, nedokladovaným nakládáním s odpadními a nádními vodami a mnohdy s nerespektováním platných opatření k ochraně vod či právních předpisů, jsou násobně větším rizikem pro vodní zdroj. Problémy s tímto provozovatelem má nejen VAS a vodoprávní úřad, ale i Povodí Moravy, s.p. jako správce nádrže a pronajímatel pozemků, Policie ČR nebo Státní plavební správa. V současné době jsou s tímto provozovatelem vedeny četné spory v rámci aktualizace OPVZ.

Plavba plavidel se spalovacími motory

Ve smyslu vodního zákona (§ 7 odst. 6) a prováděcí vyhlášky č. 241/2002 Sb., přílohy č. 4 je na Vranově povolena plavba plavidel se spalovacími motory vedle výjimek (Státní plavební správa, Hasičský záchranný sbor, Policie ČR, správce povodí a provozovatel vodárenského odběru, kontrolní orgány apod., a to pouze ke služebním účelům) pouze pro plavidla veřejné vodní dopravy a pro plachetnice plující pomocí plachet a využívající pomocný lodní spalovací motor. Z tohoto ustanovení mohou existovat výjimky, které povoluje vodoprávní úřad po projednání se státní plavební správou.

V praxi se objevují žadatelé o takové výjimky s širokou škálou důvodů. Je zřejmé, že na výjimky není právní nárok, současně však jsou některé žádosti opodstatněné, důležité,

případně i nápomocné k ochraně vodního zdroje. V takovém počtu subjektů, které na Vranově přichází do úvahy, bude nutné i pro tyto případy stanovit obecná pravidla.

Vodní zdroj Vranov je z hlediska svých funkcí a jejich využití v prostředí vodohospodářských objektů v ČR výjimečný. Proces optimalizace OPVZ zde trvá již od roku 2013 a není stále dořešen. Poukazuje to na skutečnost, že některé snahy o změny OP a jejich aktualizaci mohou být značně komplikované.